

Original Article

นิพนธ์ต้นฉบับ

การประยุกต์โปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการเสพยาบ้าในกลุ่มสายใย-สัมพันธ์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ประพุทธ สีลาพฤทธิ์

โรงพยาบาลบางบัวทอง นนทบุรี

บทคัดย่อ

ปัญหาเสพยาบ้าโดยเฉพาะยาบ้ามีความยุ่งยากซับซ้อนตามการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม สำหรับประเทศไทยแม้ว่าจะมีมาตรการทางกฎหมายออกมากควบคุม มีการปราบปราม รวมทั้งการณรงค์ต่าง ๆ มาโดยตลอด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อช่วยให้กลุ่มเสี่ยงมีทักษะและความสามารถในการหลีกเลี่ยงสภาพแวดล้อมที่ช่วยต่อการเสพยาเสพติดได้

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการประยุกต์โปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการเสพยาบ้าในกลุ่มสายใย-สัมพันธ์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 50 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 50 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับกิจกรรมตามโปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการเสพยาบ้าโดยใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่มในรูปแบบค่าย และการติดตามเยี่ยมบ้าน ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบได้รับความรู้เรื่องยาเสพติดตามปกติ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง คือ ก่อนและหลังดำเนินการ โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างและพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดและองค์ประกอบของทักษะชีวิต รวมทั้งทำการตรวจหาแอมเฟตามีนในปัสสาวะ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Student's t-test, Paired Samples t-test, และ Pearson's Product Moment Correlation

พบว่า ภายหลังจากดำเนินการ กลุ่มทดลองมีทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ทักษะการตัดสินใจไม่เสพยาบ้า ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ ทักษะการเลิกยาในระยะเริ่มต้น พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเสพยาบ้า และพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าถูกต้องมากขึ้นกว่าก่อนดำเนินการและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความรู้สึกละอายใจในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนดำเนินการและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การนำแนวคิดและองค์ประกอบของทักษะชีวิตมาประยุกต์ใช้ในโปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิต โดยใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่มในรูปแบบค่าย และการติดตามเยี่ยมบ้าน สามารถทำให้กลุ่มทดลองมีการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการเสพยาบ้าไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสมมากขึ้น และอาจพิจารณานำรูปแบบและกระบวนการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการเสพยาบ้า

คำสำคัญ: โปรแกรมทักษะชีวิต, กลุ่มสายใยสัมพันธ์, ยาบ้า

บทนำ

ปัญหาสารเสพติดในประเทศไทยที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และวิถีชีวิตประชากรมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ถดถอย อ่อนแอ ขาดความสมดุลในการพัฒนาปัญหาสารเสพติด ไม่ว่าจะเป็นนายทุน ผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้เสพ ผู้นำเข้า-ส่งออก โดยอาศัยช่องทางการเปลี่ยนแปลงนำยาเสพติดเข้ามาแพร่ระบาดโดยเพิ่มขนาดและความรุนแรงในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา กลุ่มเสี่ยงทั่วไป

จังหวัดนนทบุรี เป็นศูนย์กลางธุรกิจ-อุตสาหกรรม การจ้างงาน เป็นผลให้เกิดการอพยพแรงงานจากจังหวัดอื่นเข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีเป็นจำนวนมากและแรงงานเหล่านี้ มีรายได้ต่ำ พึ่งยาเสพติด เช่น แอมเฟตามีน (ยาบ้า) เพื่อทำงานได้มากขึ้นและเป็นการระบายความเครียด ทำให้กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดนำเข้ามาจำหน่ายและแพร่ระบาดในชุมชน โรงเรียน สถานศึกษาโดยเฉพาะ จังหวัดนนทบุรี เป็นเขตปริมาณพลติดต่อกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นได้หลายเส้นทาง จึงเป็นเส้นทางลำเลียงยาได้ง่าย จากสถิติผู้ติดยาทั่วไป (75 จังหวัด) ในปี 2538 - 2539 จังหวัดนนทบุรี อยู่ในอันดับที่ 4 ของประเทศ มีจำนวน 1,809 คน 1,170 คน และในปี 2540 อยู่ในอันดับที่ 3 ของประเทศ จำนวน 1,174 คน⁽¹⁾ และจากสถิติของจังหวัดนนทบุรี ช่วงเดือนตุลาคม 2548 - กันยายน 2549 มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาทั้งหมด 642 ราย เมื่อแยกอาชีพตามประเภทพบว่า เป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานมากที่สุด จำนวน 382 ราย ร้อยละ 59.50 รองลงมา กลุ่มผู้ว่างงาน จำนวนผู้บำบัด 183 ราย ร้อยละ 28.50 กลุ่มนักเรียนนักศึกษา 18 ราย ร้อยละ 2.80 ของผู้เข้ารับการบำบัดรักษา เมื่อแยกประเภทอายุพบว่า อยู่ในกลุ่มอายุ 7-17 ปี จำนวน 117 ราย ร้อยละ 18.22 เมื่อแยกประเภทสารเสพติดพบว่า แอมเฟตามีนมากที่สุด จำนวน 487 ราย ร้อยละ 75.86⁽²⁾

อำเภอบางบัวทอง เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนนทบุรีที่มีการแพร่ระบาดของสารเสพติดในชั้นรุนแรง โดยเฉพาะในกลุ่มทำงาน เด็ก เยาวชน โดยมีสาเหตุมาจากครอบครัว การขัดแย้งทางอารมณ์สูงระหว่างพ่อ-แม่-ลูก ในวัยรุ่น และการถูกชักชวนจากเพื่อนทำให้เกิดการอยากลอง วัยรุ่นจึงถูกชักจูงได้ง่าย จากการสัมภาษณ์จากประวัติเยาวชนที่เข้ารับการอบรมค่ายสายใยสัมพันธ์⁽³⁾ อำเภอบางบัวทอง พบว่า สาเหตุที่เยาวชนเสพยาเสพติดเกิดจากความอยากรู้อยากลอง เพื่อนชวน ปัญหาไม่สบายใจ พ่อแม่ขาดการเอาใจใส่เท่าที่ควร สภาพครอบครัวแตกแยก ครอบครัวอยู่ใกล้แหล่งค้ายา แหล่งมั่วสุมติดยา เพื่อนติดยาเกร ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการติดยาโดยเฉพาะยาบ้า⁽⁴⁾

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้โปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมกรรมการเสพยาบ้าในกลุ่มสายใย-สัมพันธ์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

วิธีการศึกษา

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi experimental research) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง (experimental group) และกลุ่มเปรียบเทียบ (comparisons group) โดยกลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยจัดขึ้น ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบไม่ได้รับโปรแกรม

2. กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เข้ารับการอบรมเข้าค่ายโครงการบำบัดรักษาสายใย-สัมพันธ์อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พ.ศ. 2545 แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 50 คน กลุ่มเปรียบเทียบ 50 คน โดยมีเกณฑ์ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) เป็นผู้รับการอบรมเข้าค่ายสายใย-สัมพันธ์ ตำบลบางคูวัดและตำบลลำโพ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

2) เป็นผู้เข้าร่วมโปรแกรมด้วยความสมัครใจ และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกครั้ง จนสิ้นสุดการ

ศึกษา

3) มีลักษณะพื้นฐานทางประชากรและประวัติ-การใช้สารเสพติดที่ใกล้เคียงกัน

4) ผู้นำชุมชนมีความพร้อมและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

5) อายุ ช่วงอายุตั้งแต่ 14 ปี - 34 ปี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปและคำถามแบบเลือกตอบและเติมข้อความ แบบวัดความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) มี 4 ระดับคือ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียดลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ปฏิบัติ กับ ไม่ปฏิบัติ ทักษะการตัดสินใจไม่เสพยาบ้า และทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพเป็นลักษณะคำถามแบบให้เลือกตอบตามสถานการณ์มี 4 ตัวเลือก 1. ลักษณะการเลิกยา ระยะเริ่มต้น ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก ตอบ 2 ตัว ปฏิบัติ หรือ ไม่ปฏิบัติ 2. พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการเสพยาบ้า ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) 3 ระดับ คือ ปฏิบัติตามทุกครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และ ไม่ปฏิบัติ 3. พฤติกรรมการป้องกันการเสพยาบ้า มีลักษณะคำถามแบบให้เลือกตอบ มีตามสถานการณ์ มี 4 ตัวกำหนด คือ เกณฑ์การให้คะแนน 0 คะแนน, 1 คะแนน, 2 คะแนน, 3 คะแนน แบบทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด ทักษะการตัดสินใจไม่เสพยาบ้า ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ ทักษะการเลิกยาในระยะเริ่มต้น ผู้วิจัยได้ทดสอบความตรงของเครื่องมือ (validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหา ทดสอบความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธี Cronbach's alpha coefficient ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ความเที่ยงตรงของเนื้อหา ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ค่าความเที่ยงโดยรวมเท่ากับ 0.7635 โดยแยกตามหมวดดังนี้

0.7210, 0.7463, 0.7110, 0.7216, 0.7891

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการพิจารณานัยสำคัญทางสถิติ ใช้ความเชื่อมั่นในระดับร้อยละ 95 ($\alpha = 0.05$) เป็นเกณฑ์การยอมรับหรือปฏิเสธสมมุติฐาน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ในการแจกแจงความถี่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบและภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบด้วยสถิติ student's t-test, paired sample t-test และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Pearson's product moment correlation

ผลการศึกษา

ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากรและสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

เพศ พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 96.0 และ 94.0 **อายุ** พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มากที่สุดร้อยละ 52.0 และ 62.0 **จำนวนที่น้อง** พบว่า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีบิดามารดาเดียวกัน ระหว่าง 1-3 คน มากที่สุดคือร้อยละ 54.0 และ 52.0 **รายได้ต่อเดือน** กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีรายได้ 3,000 บาท/เดือน และต่ำกว่าคิดเป็นร้อยละ 48.0 กลุ่มเปรียบเทียบมีรายได้ระหว่าง 3,001 - 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.0 **ค่าใช้จ่ายต่อวัน** พบว่า ทั้งกลุ่มทดลอง กลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่ใช้จ่ายวันละ 51 - 100 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.0 และ 64.0 **การพักอาศัย** พบว่า กลุ่มเปรียบเทียบและกลุ่มทดลองพักอาศัยอยู่กับบิดามารดาในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ 58.0 **สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว** ส่วนใหญ่มีความปองดองรักใคร่ช่วยเหลือกัน คิดเป็นร้อยละ 80.0 และ 90.0 ตามลำดับ **ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู** ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่ได้รับการอบรม

เลี้ยงดูแบบเข้มงวดเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 62.0 และ 78.0 **ลักษณะนิสัยเฉพาะตัว** กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีนิสัยเฉพาะตัวแบบเชื่อมั่นตัวเองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.0 และ 54.0 **เรื่องที่ทำให้กลุ่มใจบ่อยครั้ง** เรื่องที่กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบกลุ่มใจบ่อยครั้ง คือ การทำงาน คิดเป็นร้อยละ 40.0 และ 28.0 **การปฏิบัติเมื่อเวลาเครียด** ส่วนใหญ่จะเล่นดนตรี เล่นกีฬา และอยู่ที่เงียบตามลำพังคนเดียว ในสัดส่วนที่เท่ากันร้อยละ 22 รองลงมาปรึกษาคนใกล้ชิด (ตารางที่ 1)

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทักษะชีวิตระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ หลังการทดลองพบว่าทักษะชีวิตด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ทักษะการ

ตารางที่ 1 ลักษณะประชากรของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร	จำนวน (ร้อยละ)	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มเปรียบเทียบ
เพศ		
ชาย	48 (96)	47 (94)
หญิง	2 (4)	3 (6)
อายุ (ปี)		
< 20	12 (24)	12 (24)
21 - 30	26 (52)	31 (62)
> 30	12 (24)	7 (14)
จำนวนพี่น้องร่วมบิดา มารดาเดียวกัน		
1-3 คน	27 (54)	26 (52)
> 3 คน	23 (23)	24 (48)
รายได้ (บาท/เดือน)		
< 3,000	24 (48)	12 (24)
3,001 - 5,000	10 (20)	28 (56)
> 5,000	6 (12)	6 (12)
ไม่ระบุ	10 (10)	4 (8)
ค่าใช้จ่าย (บาท/วัน)		
< 50	21 (42)	16 (32)
51 - 100	26 (52)	32 (64)
> 100	3 (6)	2 (4)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร	จำนวน (ร้อยละ)	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มเปรียบเทียบ
การพักอาศัย		
บิดามารดา	29 (58)	29 (58)
มารดา	12 (24)	14 (28)
คนเดียว	4 (8)	3 (6)
ญาติ	2 (10)	4 (8)
สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว		
รักใคร่ช่วยเหลือกันดี	40 (80)	45 (90)
ทะเลาะวิวาทกันบ่อยครั้ง	6 (12)	2 (4)
ต่างคนต่างอยู่	4 (8)	3 (6)
ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู		
เข้มงวดเป็นบางครั้ง	31 (62)	39 (78)
ตามสบาย	13 (26)	9 (18)
เข้มงวดไม่เคยได้รับอิสระ	2 (4)	2 (4)
ตามใจในทุกเรื่อง	3 (6)	0 (0)
ไม่ใส่ใจ ปล่อยปละละเลย	1 (2)	0 (0)
ลักษณะนิสัยเฉพาะตัว		
เชื่อมั่นตัวเองมากที่สุด	26 (52)	27 (54)
โต้แย้งบ้างกับเหตุการณ์ที่ไม่พอใจ	20 (40)	18 (36)
อารมณ์หงุดหงิดง่าย	8 (16)	17 (34)
ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น	11 (22)	10 (20)
คล้อยตามผู้อื่นบ้างบางครั้ง	10 (20)	5 (10)
เรียนร่อยอยู่ในกฎระเบียบ	6 (12)	3 (6)
เรื่องที่ทำให้กลุ่มใจบ่อยครั้ง		
การทำงาน	20 (40)	14 (28)
ทางครอบครัว	15 (30)	6 (12)
ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ	10 (20)	8 (16)
กลุ่มเพื่อน	4 (8)	13 (26)
กลุ่มเพื่อนต่างเพศ	1 (2)	9 (18)
การปฏิบัติตนเมื่อเวลาเครียด		
เล่นดนตรี เล่นกีฬา	11 (22)	18 (36)
ปรึกษาคนใกล้ชิด	10 (20)	9 (18)
ฟังเพลง	9 (18)	17 (34)
หาสถานที่เงียบอยู่คนเดียว	11 (22)	3 (6)
นอนพักผ่อน	9 (18)	3 (6)

ตัดสินใจไม่เสพยาบ้า ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ ทักษะการเลิกยาในระยะเริ่มต้นและพฤติกรรมกรหลีกเลี่ยงยาบ้าของกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน

เฉลี่ยขององค์ประกอบทักษะชีวิตและพฤติกรรมกรเสพยาบ้าของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังดำเนินการพบว่า ทักษะชีวิตด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ทักษะการตัดสินใจไม่เสพยาบ้า ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ ทักษะการเลิกยาในระยะเริ่มต้น พฤติกรรมกรหลีกเลี่ยงยาบ้า และพฤติกรรมป้องกันกรเสพยาบ้าของกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยหลังการ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทักษะชีวิตระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ หลังการทดลอง

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง		กลุ่มเปรียบเทียบ		t-value	df	p-value
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD			
ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง	58.66	5.75	58.06	3.38	0.636	79	0.527
ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด	9.22	1.00	8.56	1.58	2.499	83	0.014*
ทักษะการตัดสินใจไม่เสพยาบ้า	14.70	1.46	13.90	2.21	2.138	98	0.035*
ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ	5.10	0.71	4.18	1.19	4.700	80	0.000*
ทักษะการเลิกยาในระยะเริ่มต้น	21.30	2.33	19.38	3.78	3.057	82	0.003*
พฤติกรรมกรหลีกเลี่ยงการเสพยาบ้า	15.74	0.85	14.54	1.64	4.582	74	0.000*
พฤติกรรมกรป้องกันการเสพยาบ้า	8.06	1.91	8.08	1.98	0.058	49	0.954

*ใช้ student t-test

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทักษะชีวิตและพฤติกรรมกรเสพยาบ้าของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังดำเนินการ

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง				t-value	df	p-value
	ก่อนดำเนินการ		หลังดำเนินการ				
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD			
ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง	56.94	5.85	58.06	5.75	1.859	49	0.069
ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด	08.10	1.25	9.22	1.00	5.509	49	0.000*
ทักษะการตัดสินใจไม่เสพยาบ้า	13.72	2.57	14.70	1.46	2.619	49	0.012*
ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ	4.54	1.30	5.10	0.71	2.374	49	0.022*
ทักษะการเลิกยาในระยะเริ่มต้น	18.48	4.12	21.30	2.33	8.854	49	0.000*
พฤติกรรมกรหลีกเลี่ยงการเสพยาบ้า	14.30	4.25	15.74	0.85	2.315	49	0.025*
พฤติกรรมกรป้องกันการเสพยาบ้า	08.00	1.75	9.08	1.91	3.370	49	0.001*

*ใช้ paired t-test

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทักษะชีวิตและทักษะการเลิกยาในระยะเริ่มต้นกับพฤติกรรมการเสพยาบ้าของกลุ่มทดลอง

ตัวแปร	พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการเสพยาบ้า		พฤติกรรมการป้องกันการเสพยาบ้า	
	r	p-value	r	p-value
ความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง	0.059	0.563	0.002	0.985
ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด	0.205	0.041*	0.298	0.003*
ทักษะการตัดสินใจไม่เสพยาบ้า	0.099	0.327	0.254	0.111*
ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ	0.241	0.016*	0.029	0.777
ทักษะการเลิกยาในระยะเริ่มต้น	0.148	0.142	0.262	0.009*

*Pearson's moment correlation coefficient

ดำเนินการสูงกว่าก่อนการดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทักษะชีวิตและทักษะการเลิกยาในระยะเริ่มต้นกับพฤติกรรมการเสพยาบ้าของกลุ่มทดลองพบว่า ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันการเสพยาบ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทักษะการตัดสินใจไม่เสพยาบ้า และทักษะการเลิกยาในระยะเริ่มต้น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการเสพยาบ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4)

วิจารณ์

กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องทักษะการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ทักษะการตัดสินใจกับการปฏิเสธทักษะการหลีกเลี่ยงการใช้ยาบ้าและพฤติกรรมการหลีกเลี่ยง

การเสพยาบ้า ไปในทิศทางที่ถูกต้องมากขึ้นโดยหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนในด้านความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ไม่พบความแตกต่างภายในกลุ่ม อาจเนื่องมาจากในช่วงเวลาของการประเมินโปรแกรมผู้วิจัยยังอยู่ในระหว่างการตัดสินใจเลิก หรือไม่เลิกยาเสพติดในการศึกษาครั้งนี้โปรแกรมที่ทำไม่ได้มุ่งเน้นในเรื่องความรู้ว่า มีคุณค่าในตนเอง การมีคุณค่าในตนเองนั้นวัดและประเมินผลได้ยาก ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีประวัติ การเสพยา และสร้างความมีคุณค่าในตนเองไม่ได้มาจากโปรแกรมอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับผู้นำบัด ครอบครั้ว ชุมชน และสังคม (ต่อส่วนพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการเสพยาบ้า) ส่วนพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการเสพยาบ้าไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม แต่พบว่าภายหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อธิบายได้ว่าการจัดโปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันและแก้ไขพฤติกรรม การเสพยาบ้าโดย การเข้าค่าย การจัดกลุ่มกิจกรรม การติดตาม ทำให้กลุ่มทดลองมีทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ทักษะการตัดสินใจไม่เสพยาบ้า ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพ ทักษะการเสพยาใน

ระยะเริ่มต้นซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมศักดิ์⁽⁵⁾ พบว่าโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าสามารถทำให้กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องทักษะการปฏิเสธถูกต้องมากยิ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ Beeker and Milmen⁽⁶⁾ ที่กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมปฏิบัติตามคำแนะนำ การที่ได้รับ การสนับสนุนจากกลุ่มช่วยเหลือกันเอง จากบุคลากรสาธารณสุข และจากบุคคลในครอบครัวย่อมจะทำให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อป้องกันและแก้ไขการเสพยาบ้า และเพราะอาจเป็นการติดตามเยี่ยมบ้านเพื่อให้กำลังใจและกระตุ้นครอบครัว และให้คำปรึกษา เป็นวิธีการช่วยให้กลุ่มเสพยาหรือเสี่ยงเกิดพฤติกรรมแก้ไขที่ต้องการเยี่ยมบ้านติดตามเป็นการเสริมแรงสนับสนุนที่ยั่งยืนนอกจากนั้นกลุ่มทดลองยังมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเสพยาบ้า และการหลีกเลี่ยงการใช้ยา-บ้าดีขึ้นกว่าก่อนทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพิมพ์ใจ⁽⁷⁾ พบว่า ภายหลังจากดำเนินการ กลุ่มทดลองมีพฤติกรรม การป้องกันการเสพยาบ้าดีกว่าก่อนดำเนินการและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสอดคล้องกับการศึกษาของสุทธิสารณ์ และบุญยงค์⁽⁸⁾ ที่ศึกษาการประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ พบว่าภายหลังจากดำเนินการนักเรียนในกลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจเพื่อป้องกันเอดส์ ทักษะการปฏิเสธเพื่อป้องกันโรคเอดส์และมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์สูงกว่าก่อนดำเนินการและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสอดคล้องกับการศึกษาของสมศักดิ์⁽⁵⁾ ศึกษาการส่งเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าในนักเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญจังหวัดสุโขทัย พบว่าโปรแกรมการส่งเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้า สามารถทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าถูกต้องมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเนื่องจากการนำเทคนิคกระบวนการกลุ่มในรูปแบบค่ายมาใช้จัดกิจกรรมตาม

โปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิต มีการระดมสมองอภิปรายกลุ่ม แสดงบทบาทสมมุติ และฝึกปฏิบัติประกอบการใช้สื่อเป็นการเรียนรู้เพิ่มโอกาส การมีส่วนร่วมในกลุ่มเกิดความพึงพอใจ และสามารถสนับสนุนทักษะที่จำเป็น โดยใช้เทคนิควิธีมาประยุกต์ใช้ดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมกรรมการเสพยาบ้าซึ่งเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่มีความรุนแรง ขยายวงกว้างในกลุ่มประชากร จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนอย่างจริงจังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทุกองค์กรชุมชน เพื่อให้การดำเนินการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมกรรมการเสพยาบ้าให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี นายแพทย์หัวหน้ากลุ่มบำบัดสถาบันธัญญรักษ์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน นายอำเภอ บางบัวทอง ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธร หัวหน้าฝ่ายควบคุมโรคไม่ติดต่อสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลบางบัวทอง ให้คำปรึกษา และให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านงบประมาณในการทำวิจัย ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงาน.ป.ป.ส. ข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดรักษาปีปฏิทิน 2541 ประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน.ป.ป.ส.; 2541.
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี. รายงานผลการปฏิบัติงานยาเสพติดจังหวัดนนทบุรีปี 2549. นนทบุรี: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี; 2549.
3. กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการดำเนินงานการแก้ไขปัญห การระบาดของยาบ้า ด้านการแพทย์ และสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2541.

4. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบางบัวทอง. สรุปผลการปฏิบัติงานยาเสพติดอำเภอบางบัวทอง. นนทบุรี: สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบางบัวทอง; 2549.
5. สมศักดิ์ นุกุลอุดมพานิชย์. การสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าในนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุโขทัย. สุโขทัย: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย; 2542.
6. ประภาเพ็ญ สุวรรณ, สวิง สุวรรณ. พฤติกรรมศาสตร์และสุขภาพศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยา; 2534
7. พิมพ์ใจ บุญยัง. การประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนราธิวาส (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ภาควิชาพฤติกรรมศาสตร์ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2540.
8. สุทธิสารณ์ วัฒนมะโน, บุญยง เกี่ยวการค้า. การประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิต เพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี. วารสารการวิจัยระบบสาธารณสุข 2540; 5(4):348.

Abstract **Reinforcing Life Skill for Preventing and Correcting Amphetamine Addiction among Saiyai-Sampan Group at Bang Bua Thong district, Nonthaburi Province**
Praphut Leelaphret
Bang Bua Thong Hospital, Nonthaburi
Journal of Health Science 2008; 17:SVII2031-8.

Drug addicting has become more complicated based on economic and social changes. For Thailand, even with legal enforcement as well as continuing suppression and rally, current narcotics conditions have not been improved. The most widely used narcotic is amphetamine. Therefore, it is utmost important to reinforce life skill among the risky group so they can avoid drugs temptation.

This quasi-experiment was conducted as quasi-experimental research among 100 research participants with the objectives to study effectiveness of reinforcing life skill for preventing and correcting amphetamine addiction among Saiyai-Sampan group at BangBuaThong district, Nonthaburi Province. The samples were divided into an experimental group of 50 participants and 50 participants in a comparison group. The experimental group was subjected to experimentation with group technique in camping and home visit while the control group received common knowledge on amphetamine. Data were collected twice with pre-operation and post-operation through a constructed questionnaire that had been developed based on concepts and elements of life skill, including checking the trace of amphetamine in the urine. Data were analyzed with statistical student's t-test, paired samples t-test, and pearson's product moment correlation

Findings from post-operation revealed that the experimental group was having better skill in managing emotion and tension, making decision not to take amphetamine, politely refuse taking drugs while maintaining good relationship as well as stop taking drugs at earlier stage, avoid taking amphetamine completely and using more correct methods to prevent drugs addiction and even doing better than the control group with statistical significance. For self-item. it showed higher level at post-operation and better than the control group without statistical significance.

Key words: **reinforcing life skill, Saiyai-Sampan group, amphetamine**